

תאריך עדכון: 2023/4/20

המחלקה לאמנות יהודית

שאלת הזהות היהודית באמנות המאה ה-20

21-867-01

The Question of Jewish Identity in the 20th Century Art

שם המרצה: גב' מריאן פרקש

סוג הקורס: שיעור

היקף שעות: 2 ש"ס

מסטר: ב'

שנת לימודים: תשע"ד

אתר הקורס באינטרנט: <https://lemida.biu.ac.il>

א. מטרות הקורס ותוצרי למידה (מטרות על / מטרות ספציפיות):

מטרות על

הקורס יעקוב אחר ההתפתחויות הכרונולוגיות של הנוכחות היהודית באמנות המודרנית באירופה במפנה המאה העשרים, בעידן המהפכה ברוסיה, בין שתי מלחמות העולם בפריז וברלין, בתקופת השואה ואחריה, בארה"ב ובישראל.

מטרות ספציפיות

לימוד על הביוגרפיות והתפתחות המקצועית של האמנים היהודים ילמד את הסטודנטים על התנאים החברתיים, הפוליטיים והיסטוריים שונים שסובבו את האמנים והשפיעו על יצירתם.

ותוצאות הלמידה

באמצעות הניתוח של יצירותיהם התלמידים ירכשו ידע על סגנונות ותנועות אמנותיים שונים המאפיינים את האמנות מודרנית. התלמידים ילמדו כיצד למקם את היצירה של האמן ממוצא יהודי בהקשר האמנותי והיסטורי רחב יותר.

ב. תוכן הקורס:

ניתוח יצירתם וחייהם של אמנים ממוצא יהודית ממזרח וממערב אירופה כגון: אפרים משה ליליין (אר נובו), מארק שאגאל, נתן אלטמן, אליעזר ליסיצקי (רוסיה), אמדאו מודליאני, חיים סוטין, ז'אק ליפשיץ (אסכולת פריז), יעקב שטיינהרט (ברלין), פליקס נוסבאום (תקופת השואה), בן שאן, בארנט ניומן (אמנות אמריקאית), רונלד קיטאי (תגובות לשואה), זויה צ'רקסקי (ברית המועצות) יחשוף את החיפוש אחר הזהויות האישיות, אתנית, והאמנותיות והתגלמותן ביצירה. בחינת יצירתם של אמנים אלו תיערך במקביל לסקירת הרקע החברתי, הפוליטי וההיסטורי של תקופה סוערת זו, שכללה אירועים שהשפיעו על יצירתם, כמו: ההטמעות והאקולטוריזציה, עליית הלאומנות והתגברות האנטישמיות, שואה ושיקום אחריה. יצירתם של האמנים היהודים תבחן ותשווה לעולם האמנות הלא-יהודי שפעל סביבם, במזרח אירופה ובמערבה, וכן תיבחן השפעת הדיאלוג הזה לאורכו של הדיון.

מהלך השיעורים

הקורס יכלול מצגות PPT בכל שיעור, וסיור למוזיאון ישראל ו/או מוזיאון תל-אביב.

תכנית הוראה מפורטת לכל השיעורים

מס' השיעור	נושא השיעור	קריאה מומלצת/חובה*	הערות
1.	ציונות ואר נובו: אפרים משה ליליין	Swarts, Lynne M., <i>Gender, Orientalism, and the Jewish Nation. Women in the Work of Ephraim Moses Lilien at the German Fin de Siècle</i> , New York: Bloomsbury Visual Arts, 2020.	
2.	מהפכות ברוסיה: מארק שאגאל (1914–1906)	<i>Marc Chagall, The Russian Years, 1906–1922</i> , exh. cat., Schirn Kunsthalle, Frankfurt, 1991. <i>Marc Chagall, 1907–1917</i> , exh. cat. Museum of Fine Arts, Berne 1995/1996.	
3.	מהפכות ברוסיה: מארק שאגאל (1922–1914)	*Apter-Gabriel, ed. <i>Tradition and Revolution, The Jewish Renaissance in Russian Avant-Garde Art, 1912–1928</i> . The Israel Museum, Jerusalem, 1987.	
4.	מהפכות ברוסיה: אמנים יהודים אוונגרדיים	Kazovsky, Hillel, <i>The Artists of the Kultur-Lige</i> , Moscow, 2003.	
5.	אקספרסיוניזם בגרמניה: לודוויג מיידנר ויעקב שטיינהרט	* רונית שורק, עורכת, חלום יעקב, שטיינהרט: הדפסים, רישומים וציורים, מוזיאון ישראל, ירושלים, 2010.	
6.	אמנים יהודים בפריז בין שתי המלחמות: אסכולת פריז ואמני מונפרנס, אספנים, ובעלי גלריות	*Silver, Kenneth, E. and Romy Golan, <i>The Circle of Montparnasse: Jewish Artists in Paris 1905–1945</i> , The Jewish Museum New York, New York: Universe Books, 1989.	
7.	אמנים יהודים בפריז בין שתי המלחמות: אמדאו מודיליאני וחיים סוטין	Kleeblatt, Norman, L., <i>An Expressionist in Paris: the Paintings of Chaim Soutine</i> , Munich, 1998.	
8.	פיסול וציור כתגובות לנציזם: ז'אק ליפשיץ ומארק שאגאל	Poseq, Avigdor, W.G., <i>Jacques Lipchitz: A Maker of Jewish Sculpture</i> , Jerusalem: Academon, 2006. *Amishai-Maisels Ziva, "Chagall's 'White Crucifixion'", <i>Art Institute of Chicago: Museum Studies</i> 17, 2 (1991) 138-153.	
9.	אמנות ושואה: פליקס נוסבאום	Berger, E., K. G. Kaster, <i>Felix Nussbaum: art defamed, art in exile, art in resistance: a biography</i> , exh. cat., Osnabrück, 1997.	
10.	תגובות הראשונות באירופה: הונדרטווסר, לילי אורסאג	Rand, H., <i>Hundertwasser</i> , Köln, 1998.	
11.	תגובות הראשונות בישראל: נפתלי בזם, שמואל בק	עפרת גדעון, נפתלי בזם, רעננה, 2005. מסע ומשא: שמואל בק – 60 שנות יצירה, (עורכת), יהודית שן-דר, ירושלים, יד ושם, 2006.	
12.	אמנות יהודית באמריקה: בן שאהן, בארנט ניומן	Amishai-Maisels, Ziva, "Ben Shahn and the Problems of Jewish Identity," <i>Jewish Art</i> 12/13, (1986/87), pp. 304-319. Hess, Thomas B., <i>Barnett Newman</i> , exh. cat., New York: Museum of Modern Art, 1971.	
13.	אמנות יהודית בתפוצות: רונלד ב. קיטאי	Kitaj, Ronald Brooks, <i>First Diasporist Manifesto</i> , New York, 1989.	
14.	העלייה מברית המועצות: זויה צ'רקסקי	אמיתי מנדלסון, עורכת, פרבדה / זויה צ'רקסקי, מוזיאון ישראל, ירושלים, 2018.	

ג. דרישות קדם: אין

ד. חובות / דרישות / מטלות:

חובות: מבחן

דרישות: השתתפות פעילה, מבחן

ה. הציון הסופי: השתתפות פעילה (10% מהציון סופי) מבחן (90% מהציון הסופי)

ו. ביבליוגרפיה: (קריאת חובה מסומנת בכוכבית)

כללית

1. Baigell, Mathew and Milly Heyd, (eds.), *Complex Identities: Jewish Consciousness and Modern Art*, New Brunswick, 2001.
- *2. Baskind, Samantha and Larry Silver, *Jewish Art: A Modern History*, London, 2011.
3. Baskind Samantha, *Jewish Artists and the Bible in Twentieth-century America*, Pennsylvania, 2014.
4. Kampf, A. *Jewish Experience in the Art of the Twentieth Century*, South Hadley, 1984.
5. Mendelsohn, Ezra and Richard I. Cohen, (eds.), *Art and its Uses: the Visual Image and Modern Jewish Society*, New York, 1990.
6. Sed-Rajna, Gabrielle, (ed.), *Jewish Art*, New York, 1997.
7. Soussloff, Catherine, M., (ed.), *Jewish Identity in Modern Art History*, Berkley, 1999.

ציונות ואר נובו

1. Swarts, Lynne M., *Gender, Orientalism, and the Jewish Nation. Women in the Work of Ephraim Moses Lilien at the German Fin de Siècle*, New York: Bloomsbury Visual Arts, 2020.

המהפכה הרוסית

2. Apter-Gabriel, ed. *Tradition and Revolution, The Jewish Renaissance in Russian Avant-Garde Art, 1912–1928*. The Israel Museum, Jerusalem, June 1987.
3. *Marc Chagall, 1907–1917*, exh. cat. Museum of Fine Arts, Berne 1995/1996.
4. Kazovsky, Hillel, *The Artists of the Kultur-Lige*, Moscow, 2003.
5. *Marc Chagall, The Russian Years, 1906–1922*, exh. cat., Schirn Kunsthalle, Frankfurt, 1991.

אקספרסיוניזם בגרמניה

- *6. שורק, רונית, עורכת, חלום יעקב, שטיינהרט: הדפסים, רישומים וציורים, מוזיאון ישראל, ירושלים, 2010.
7. Breuer, Gerda, *Ludwig Meidner: Zeichner, Maler, Literat, 1884–1966*, vol. 1-2, Stuttgart, 1991.

אסכולת פריז ואמני מונפרנאס

8. לוינגר, אסתר (אוצרת), אמנים יהודיים באסכולת פריז, חיפה: אוניברסיטת חיפה, 2001.
9. Amishai-Maisels, Ziva, "Chagall's 'White Crucifixion'", Art Institute of Chicago: Museum Studies 17,2 (1991) 138-153.
10. Kleeblatt, Norman, L., *An Expressionist in Paris: The Paintings of Chaim Soutine*, Munich, 1998.
11. Poseq, Avigdor, W.G., *Jacques Lipchitz: a Maker of Jewish Sculpture*, Jerusalem: Academon, 2006.
- *12. Silver, Kenneth, E. and Romy Golan, *The Circle of Montparnasse: Jewish Artists in Paris, 1905–1945*, The Jewish Museum New York, New York: Universe Books, 1989.
13. Wayne, Kenneth, *Modigliani and the Artists of Montparnasse*, New York: Harry N. Abrams, 2002.

אמנות בתקופת השואה

14. מרי לוונטל פלסטינר, מציירת את חייה, שרלוטה סלומון בצל הנאצים, הוצ' מבע, כפר סבא, תשס"ג – 2003.
15. Berger, E., K. G. Kaster, *Felix Nussbaum: art defamed, art in exile, art in resistance: a biography*, exh. cat., Osnabrück, 1997.
16. Van Voolen, E., ed., *Charlotte Salomon: Leben? Oder Theater?*, exh. cat., Munich, 2004.

אמנות יהודית באמריקה

17. Baskind, Samantha, *Encyclopedia of Jewish American Artists*, Westport, Coon, 2007.
18. Amishai-Maisels, Ziva, "Ben Shahn and the Problems of Jewish Identity," *Jewish Art* 12/13, (1986/87), pp. 304-319.
19. Kleeblatt, Norman, with Anitta Friedman, *Larry Rivers' History of Matzah: the Story of the Jews*, exh. cat., The Jewish Museum, New York, 1984.
20. Hess, Thomas B., *Barnett Newman*, exh. cat., New York: Museum of Modern Art, 1971.

שואה וזיכרון

21. מסע ומשא: שמואל בק – 60 שנות יצירה, (עורכת), יהודית שן-דר, ירושלים, יד ושם, 2006.
22. עפרת גדעון, נפתלי בזם, רעננה, 2005.
23. Kitaj, Ronald Brooks, *First Diasporist Manifesto*, New York, 1989.
24. Kugelmann, Cilly, Eckhart Gillen, and Hubertus Gaßner, *Obsessions: R.B. Kitaj 1932–2007*, exh. cat., Jewish Museum, Berlin, Bielefeld, 2012.

העלייה מברית המועצות

25. מנדלסון, אמיתי, עורכת, פרבדה / זויה צ'רקסקי, מוזיאון ישראל, ירושלים, 2018.